

KUOPIO

Mikä homma?!

Yhteisöllisen opiskeluhuollon opas huoltajille

Perusopetus ja lukiokoulutus

Yhteisöllisen opiskeluhuollon opas huoltajille

Sisällysluettelo

1 Mikä opas	3
2 Mitä opiskeluhoolto on	4
3 Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä	5
4 Huoltajan tärkeä rooli yhteisöllisessä opiskeluhooltoryhmässä	6
5 Hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tukeva toiminta	7
6 Yksilökohtainen opiskeluhoolto	8

Tämä painike
tuo takaisin
sisällysluettelon.

Videon pääset tästä QR-koodista tai

1 Mikä opas

Tämä opas on tarkoitettu Kuopion kaupungin peruskoulujen ja lukioiden (jäljempänä koulu) yhteisöllisten opiskeluhoitotryhmien huoltajaedustajille ja kaikille opiskeluhoitotyöstä kiinnostuneille huoltajille.

Oppaassa kerrotaan opiskeluhoitotyöstä. Erityisesti avataan sitä, mitä koulun yhteisöllinen opiskeluhoitotyö tarkoittaa: mitä se voi olla käytännössä, miten siinä voi olla mukana ja mihin asioihin voi vaikuttaa yhteisöllisessä opiskeluhoitotryhmässä. Toinen osa oppaista on oppilaille ja opiskelijoille. Siellä on avattu

yhteisöllisen opiskeluhoitotyön teemoja sekä opiskeluhoitotyön vuosikelloa ja yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kokouksen asialistaa.

Opas on tehty Kuopion kaupungin perusopetuksen ja lukiokoulutuksen Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kehittämishankkeessa. Oppaan toteuttamisessa oli mukana Kuopion Vanhemmat ry:n edustajia. Lämmin kiitos mukana olleille antamastanne ajasta, tekstin lukemisesta sen eri vaiheissa, kommentteista, palautteesta ja keskusteluista. Oli ilo tehdä yhteistyötä!

2 Mitä opiskeluhoolto on

Opiskeluhoolto on koulussa tarjottava lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelu.

Opiskeluhooltotyö on jokapäiväistä, arkista huolenpitoa. Se on suunnitelmallista ja lakisääteistä.

Sitä tehdään yhdessä oppilaiden, opiskelijoiden, heidän huoltajiensa ja koulun aikuisten kanssa. Tavoitteena on hyvinvoivat oppilaat ja opiskelijat.

Opiskeluhoolto on:

- yhteisöllistä opiskeluhoiltoa, mikä on ensisijainen opiskeluhoillon toteuttamismuoto. Työ voi olla ennaltaehkäisevää tai puuttuvaa.
- yksilökohtaista opiskeluhoiltoa, mikä pitää sisällään muun muassa terveydenhuollon palvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksilökohtaisen opiskeluhoiltoryhmän työskentelyn. Yksilötyössä näkökulma on ennaltaehkäisyssä.

Yhteisöllisellä opiskeluhoillolla tarkoitetaan koulun toimintakulttuuria, jokaisena koulupäivänä tapahtuvaa työtä ja tekoja. Se on ensisijaisesti ehkäisevää ja yhteisöllistä. Hyvinvointia edistävä yhteisöllinen opiskeluhoolto kohdistuu koko opiskeluyhteisöön. Työtä voidaan kohdentaa tietyille luokka-asteille tai ryhmille, koulun aloittamisvaiheeseen tai ryhmässä havaitun ongelman perusteella.

Yhteisöllinen opiskeluhoiltotyö koostuu muun muassa seuraavista asioista:

- Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen edistäminen (ml. jatkuva ryhmäytytys ja työrauha-asiat)
- Mielen terveyden edistäminen
- Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy ja niihin puuttuminen
- Opiskelun tukeminen
- Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- Päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- Koulutyön ja opintojen järjestäminen hyvinvointia tukevasti
- Nivelvaihtetyöskentely (siirtymät esiopetus – 1.lk., 6.lk. – 7.lk., 9.lk. – 2. aste)
- Opiskelijoiden osallisuuden vahvistaminen
- Koulun osallisuusryhmien toiminta
- Terveyttä ja hyvinvointia edistävien elämäntapojen tukeminen
- Terveystarkastukset
- Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus, edistäminen ja tarkastaminen
- Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- Koulun ulkopuolisten, tarvittavien tahojen hyödyntäminen
- Huoltajien osallisuuden vahvistaminen
- Koulun kriisityö
- Kyselyt ja kartoitukset - kyselyn luonti, toteutus, tiedon työstäminen ja toimenpiteet, seuranta
- Yksilökohtaisen opiskeluhoiltotyön käytänteistä sopiminen ja tiedottaminen
- Koulun opiskeluhoiltotyön kokonaisuuden arviointi

Paikallisesti toimintaa ohjaavat opiskeluhoiltosuunnitelmat. Kuopion kaupungin esi- ja perusopetuksen sekä lukioiden opiskeluhoiltosuunnitelmat löytyvät Kuopion kaupungin verkkosivuilta.

3 Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä

Opiskeluhuoltoryhmä toimii jokaisessa koulussa. Se on koulun hyvinvointityön keskeinen toimija. Ryhmä vastaa opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Opiskeluhuoltoryhmässä käsitellään asioita vain yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Ryhmistä, luokista, opiskeluympäristöstä ja koulu yhteisöstä voidaan keskustella esimerkiksi ilmapiirin, työrauhan, kiusaamisen, hyvinvoinnin, terveyden tai osallisuuden näkökulmista.

Opiskeluhuoltoryhmässä on mukana

Rehtori
Opettajia
Kuraattori
Psykologi
Terveydenhoitaja, lääkäri
Oppilas-, opiskelijaedustus
Huoltajaedustus

Ryhmässä voi olla mukana myös muita koulussa työskenteleviä ammattilaisia, esimerkiksi koulunuorisotyöntekijä, koulunkäynninohjaaja, esiopetuksen edustaja. Vakinaisten jäsenten lisäksi ryhmän kokoontumiseen voidaan kutsua tarvittaessa muita asiantuntijoita ja koulun ulkopuolisia yhteistyökumppaneita. Opiskeluhuollon lainmukaisesta toteuttamisesta vastaa rehtori ja yleensä rehtori johtaa koulunsa opiskeluhuoltoryhmää.

Opiskeluhuoltoryhmä huolehtii siitä, että oppilaat, opiskelijat, huoltajat, koulun henkilöstö ja ulkopuoliset yhteistyötahot tietävät, mitä opiskeluhuoltotyö tarkoittaa, ketkä tätä työtä tekevät ja mitä opiskeluhuollon toimia koulussa tapahtuu.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto kattaa laajasti asioita. Osa toimista on vuosittain toistuvia ja osa, esimerkiksi kouluterveyskysely tehdään joka toinen vuosi. Koulut päättävät omat yhteisöllisen opiskeluhuollon lukuvuositeemansa usein kouluterveyskyselystä ja arjesta nousevien tarpeiden pohjalta. Myös yhteisölliselle opiskeluhuollolle asetetut kaupunkikohtaiset teemat ohjaavat koulukohtaista työskentelyä.

Opiskeluhuoltoryhmä käyttää toiminnan suunnittelussa apuna tutkittua tietoa. Kouluterveyskyselyn lisäksi oppilaiden ja opiskelijoiden terveystarkastuksista saadaan tietoa siitä, miten lapset ja nuoret voivat yleisellä tasolla. Monella Kuopion koululla tehdään omia hyvinvointikyselyjä, joista saadaan tärkeää luokka- tai ryhmäkohtaista tietoa. Näiden kyselyjen luomisesta, toteuttamisesta, niistä saadun tiedon käsittelystä ja jatkosuunnitelmista vastaa opiskeluhuoltoryhmä.

Jokainen Kuopion koulu tekee oman yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikellon. Perusopetuksessa tämä velvoite on kirjattu opiskeluhuoltosuunnitelmaan. Vuosikello helpottaa ja selkeyttää hyvinvointityön koordinoitua, seuranta- ja arviointia. Sinne kirjataan muun muassa lukuvuoden kokoukset, hyvinvointiin liittyvät kyselyt, käytännön toimet, tapahtumat ja tempaukset. Lukuvuoden päätteeksi vuosikelloa voi hyödyntää toiminnan arvioinnissa.

Ryhmä vastaa yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön seurannasta ja arvioinnista. Tämä tarkoittaa toimenpiteiden seuranta- ja onnistumisista iloitsemista ja aina tarvittaessa suunnan korjaamista. Arviointityössä pohditaan, missä onnistuttiin, mikä ei toiminut, mihin asiaan pitää kiinnittää erityistä huomiota ja mikä asia onnistui niin hyvin, että sitä kannattaa jatkaa seuraavanakin vuonna.

4 Huoltajan tärkeä rooli yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä

Huoltajien rooli kouluhyvinvoinnin vahvistamisessa on tärkeä. Huoltajilla on sellaista tietoa, kokemusta ja havaintoja lastensa koulunkäynnistä ja opinnoista kodin näkökulmasta, mitä koulun sisällä ei välttämättä huomata.

Arkiset havainnot lasten ja nuorten elinympäristöstä, kouluarkeen heijastuvista asuinalueen tai kaverisuhteiden ilmiöistä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, sen kuormittavuudesta ja jaksamista tukevista asioista ovat merkityksellisiä hyvinvoinnin edistämässä.

Opiskeluhuoltoryhmän jäsenenä on hyvä tietää ja käydä opiskeluhuoltoryhmässä keskustelua seuraavista asioista:

- Miten huoltajat voivat osallistua opiskeluhuollon suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin?
- Mihin teemoihin ja asioihin toivotaan erityisesti aktiivista vaikuttamista ja mukana oloa?
- Millaista tukea vanhemmat voivat tarjota yhteisölliseen opiskeluhuoltoon?
- Mitä tietoa on saatavilla opiskeluhuoltotyön tueksi, esimerkiksi yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikello, kouluterveyskysely tai muut kyselyt?

Vanhempainyhdistykset voivat hyödyntää oman koulunsa yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikelloa toimintansa tukena. Sen avulla voi ennakoida ja synkronoida toimintoja, esimerkiksi kokouksiin valmistautumista. On tärkeää, että keskustelulle jää aikaa, jotta kokouksissa käsiteltävistä asioista ehditään muodostaa omat näkemykset.

Muutamia esimerkkejä kokouksissa käsiteltävistä asioista:

Koululla järjestetään hyvinvointiviikko tai koulun yhteinen tapahtumapäivä. Miten huoltajat haluaisivat ja voisivat olla mukana? Mitkä teemat olisivat tärkeitä kotien näkökulmasta?

Seuraavassa kokouksessa käsitellään tiedottamista. Huoltajien näkemys siitä, millainen tiedottaminen tavoittaa huoltajat ja mitä sisältöjä toivotaan?

Koulussa päivitetään kiusaamissuunnitelmaa tai ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaa. Miten huoltajien mielipiteitä, ajatuksia kerätään aiheesta? Mitä asioita huoltajat haluavat kirjallisiin suunnitelmiin?

Huoltajienilta. Millainen huoltajienilta houkuttaisi mukaan? Miten huoltajat voisivat olla mukana sitä toteuttamassa?

5 Hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tukeva toiminta

Opiskeluhoultotyö on vaikuttamista yhteisen keskustelun kautta - se on myös konkreettisia tekoja. On huolehdittava siitä, että kaikilla huoltajilla on tiedossa vaikuttamisen väylät. Miten ja kenelle asioita voi kertoa saadakseen ne yhteisöllisen opiskeluhoultoryhmän tietoon. On tärkeää saada myös muiden kuin aktiivitoimijoiden mielipiteet ja ääni näkyviin ja kuuluviin.

Huoltajien rooli on tärkeä erityisesti hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa. Konkreettiseen toimintaan on hyvä miettiä erilaisia osallistumisen

mahdollisuuksia, jotta mahdollisimman monelle huoltajalle tarjoutuu omaan arkeen sopiva tapa toimia. Jollekin sopii tunnin maalaustalkoot, toinen nauttii tapahtuman järjestämisestä tai keskusteluihin osallistumisesta. Yksittäisiin tapahtumiin tai toimintoihin sitoutumisen rinnalla voi olla pitkäjänteisempää toimintaa esimerkiksi vanhempainyhdistyksen kautta. On tärkeää huomioida myös muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvat huoltajat ja pohtia, miten mahdollistetaan heidän osallistumisensa.

Esimerkkejä hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tukevasta toiminnasta:

- Oppilas-, opiskelijakuntien ja vanhempainyhdistyksen, huoltajien välinen yhteistyö
- Teemallisten huoltajieniltojen suunnittelu ja osatoteutus
- Lasten/nuorten ja huoltajien välinen keskustelu eri teemoista, esim. some, jaksaminen, stressi
- Tapaaminen nuotiopaikalla
- Osallistava ilta koululiikunnasta
- Iltapäiväkahvit huoltajille eri teemoin, vierailijoita
- Kävelen kouluun -kampanja
- Koulun piha-alueen, koulumatkan turvalliset ja turvattomat kohdat –tsekkaukset lasten ja nuorten kanssa
- Urheiluvälineet kiertoon -kirppispäivä
- Huoltajien ja oppilaiden, opiskelijoiden yhteinen liikuntapäivä tai sählypeli
- Esteettömyysteema kansainvälisenä vammaistenpäivänä. Tutustumista tilojen esteettömyyteen, soveltavaan liikuntaan.
- Kansainvälisyysteema
- Koulun ympäristön siivoustalkoot
- Kulutuksen seuraaminen koulussa ja kotona, vaatteiden korjauspaja
- Vanhempien pitämät ammatti- tai harrastusesittelyt

Toiminnasta voi tehdä omannäköistä; hyödyntää omaa osaamista ja verkostoja niin yhteistyössä, vaikuttamisessa kuin tapahtumissa. Ideoita toimintaan löytyy Suomen Vanhempainliiton nettisivuilta.

6 Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtainen opiskeluhuolto tarkoittaa nimensä mukaisesti yksilölle, yhdelle oppilaalle tai opiskelijalle, annettavaa opiskeluhuollollista tukea. Oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus saada nopeaa, luottamuksellista, helposti saatavilla olevaa sekä maksutonta yksilökohtaista opiskeluhuollon tukea. Tätä työtä voidaan tehdä joko ryhmätyönä kooten yksilökohtainen opiskeluhuoltoryhmä tai yksilötyönä terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin tai psykologin kanssa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat terveydenhoitajan ja lääkärin tekemä työ. Psykososiaalista opiskeluhuoltotyötä tekevät kuraattori ja psykologi.

Oppilaan ja opiskelijan yksilökohtaista opiskeluhuollollista asiaa varten voidaan koota yksilökohtainen opiskeluhuoltoryhmä, joka muodostuu tapauskohtaisesti tarvittavista toimijoista. Ryhmän kokoaja vastaa siitä, että ryhmä koostuu monialaisesta asiantuntijuudesta sekä siitä, että ryhmässä on oppilaan tai opiskelijan toivotat jäsenet. Ryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain oppilaan tai opiskelijan suostumuksella. Ellei oppilaalla ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, suostumuksen antaa hänen huoltajansa. Oppilaat tai opiskelijat ja huoltajat ovat vahvasti osallisina yksilökohtaisessa opiskeluhuoltotyössä.

Perusopetuksen kouluterveydenhuollon yksilökohtaisiin tehtäviin sisältyvät oppilaan terveydentilan seuraaminen ja edistäminen, jotka toteutetaan terveystarkastusten sekä terveysneuvonnan ja ohjauksen keinoin. Erityisen tuen tarve pyritään tunnistamaan varhain ja tarvittava tuki järjestämään nopeasti. Huoltajien kasvatustehtävän tukeminen on yksi kouluterveydenhuollon päätehtävistä. Lisäksi tehtäviin sisältyvät oppilaan terveydentilan selvittämistä varten tarpeelliset erikoislääkärin tutkimukset.

Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon yksilökohtaisiin tehtäviin sisältyvät opiskelijan terveydentilan seuraaminen ja edistäminen sekä erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen järjestäminen. Lisäksi opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen sekä suun terveydenhuolto.

Perusopetuksen ja toisen asteen opiskeluhuollon kuraattorin ja psykologin yksilökohtaisilla palveluilla tarkoitetaan opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään oppimista, hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Oppilaan tai opiskelijan perheen ja muiden läheisten kanssa tehdään yhteistyötä. Kuraattori tarjoaa ohjausta ja tukea erityisesti perhetilanteeseen, vuorovaikutukseen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvissä asioissa. Psykologin tehtävät liittyvät muun muassa oppilaan tai opiskelijan yksilölliseen oppimiseen, mielenterveyden edistämiseen ja tukemiseen sekä psykologiseen arviointiin.

Tietolähteenä on käytetty OPH:n ja THL:n julkaisuja sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolakia

Opas on koottu Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämishankkeessa 2024. Tekijöinä Saara Pellinen ja Tarja Ärväs.

Kuvat AnnaLouise Company

KUOPIO